

ВІДМІННОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ ВІД ІНШИХ КРАЇН ТА ЧИМ ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ВІДЛЯКУЄ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ІНВЕСТИТОРІВ

Разгоняєв Г.В., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Уже наступного 2021 року економіку України чекає нова податкова реформа. Мінфін вже розробляє закони з 20 січня 2020. Починати роботу над реформацією податкової системи в уряді планують з аудиту податкової системи України. Я теж пропоную розглянути недоліки нашої податкової системи, чому вона відлякує інвестиції, а також основні відмінності від податкових систем інших країн.

По перше, слід розібратися в чому полягає головна проблема, у завищених податкових ставках або в механізмі їх збору. Для цього доцільно порівняти українські податкові ставки із ставками в різних країнах світу. Пропоную розглянути ставки за двома найбільш розповсюдженими податками у світі.

Першим розглянемо податок на прибуток, – спеціалісти з політекономіки досі сперечаються про його користь і шкоду. В Україні, базова ставка податку з прибутку становить 18 % [1]. Існують країни, де діє низька процентна ставка. Так, наприклад, в Ліхтенштейні та на Кіпрі ставка податку на прибуток становить 12,5 %. Однак нашій країні не підходить такий варіант тому, що іноземні вкладники орієнтуються не тільки на розмір ставок податку на прибуток. Так, наприклад, в Молдові та Македонії діють податкові ставки 12 % та 10 % відповідно, але іноземні вкладники не поспішають придбати активи в даних країнах. Бути офшорної країною не так просто, як може здаватись і лише од-

ного низького податку на прибуток недостатньо. Існують і такі країни, де ставка податку на прибуток значно вища, ніж в Україні. Наприклад, в США ставка податку на прибуток становить 40 %, в Японії – 35,65 %, в Бельгії – 34 %, в Італії – 31,4 %, в Німеччині – 29,6 % [2]. Однак названі країни мають стабільну економічну модель. Україні теж необхідно переймати досвід у тих країн, які зорієнтували роботу своєї системи оподаткування на розвиток бізнесу і наповнення державного бюджету. Ставка податку на прибуток в Україні подібна ставками ряду інших країн, що знаходяться в процесі розвитку. Серед них: Білорусь – 18 %, Туреччина та Росія – 20 %; Польща та Чехія – 19 %, Румунія – 16 %, Латвія і Литва – 15%. Проте, експерти вважають, що доцільно знизити ставку в Україні до 15 %, це може сприяти виведенню бізнесу з «тіні».

Другий важливий податок є податок на додану вартість (ПДВ). В Україні ставка ПДВ складає 20 %, подібна ставка діє і в Великобританії, Сербії, Вірменії, Білорусі та Франції. У ряді інших країн цей податок коливається в межах від 5 до 50 %. У світі відсутній єдиний погляд, щодо того який повинен бути розмір ставки ПДВ, наприклад: у Бутані – 50 %, Греції – 23 %, Італії – 22 %, Німеччині – 19 %, Росії – 18 %, Гондурасі – 15 %, Японії – 9 %, Канаді – 5 % [3]. Здорова економічна система на підвищення ставки ПДВ відповідає зменшенням імпорту, і як наслідок, збільшенням виробництва і купівельного попиту на товари вітчизняного виробника. В Україні дана теорія не працює. Вигоду отримують найкрупніші експортери, які мають регулярні відшкодування ПДВ з державного бюджету. Однак більша частина менш крупного бізнесу в Україні отримати відшкодування не має можливості, і по факту лише платить податок із вартості всього товару. Побільшій частині через це відбувається постійний відтік підприємств у ті-

ньову сферу економіки. І це вимушена міра, бо якщо сплачувати цей податок відповідно до законодавства, будь-який бізнес дуже швидко розориться. Таким чином, найрозумнішою і більш ефективною мірою з боку держави в процесі реформи буде саме зменшення ставки ПДВ. Зараз це більше походить на податок з продажу, відповідно тариф у 20 % не відповідає сутності. Ставка повинна бути не більше 10 % або, наприклад як у Канаді – 5 %. За таких обставин держава б мала змоги та бажання відшкодувати цей податок.

При першому погляді лише на процентні ставки складається враження, що Україна виглядає досить конкурентно в порівнянні навіть з розвиненими країнами. Наприклад, якщо порівнювати ставки оподаткування доходів фізичних осіб, то в країнах ЄС середня максимальна ставка податку на прибуток становить 39 %. В Україні ставка цього податку становить 19,5 % (ПДФО 18 %, військовий збір 1,5 %). При цьому в багатьох країнах Європи розмір ставки податку залежить від суми доходу – чим вищий дохід, тим вище ставка. Проте дуже важливу роль грає навіть не сама ставка, а база з якої стягується податок. Наприклад можна встановити ставку податку в розмірі 10 % і стягувати його буквально з усього, а можна встановити ставку 20 % і давати можливість користуватися пільгами, знижуючи оподатковану суму доходу. Таким чином в другому прикладі сума податку в абсолютних цифрах може бути навіть меншою, незважаючи на вдвічі більший розмір ставки.

Дискримінацію можна побачити навіть в оподаткуванні пасивних доходів. Дивіденди за привілейованими акціями оподатковуються ПДФО за стандартною ставкою 18 %, тобто прирівнюються до заробітної плати, в той час як для дивідендів по простих акціях передбачені ставки 5 % і 9 %. Хоча за логікою доходи одного виду, що одер-

жуються від фінансових послуг, схожих за своєю суттю, повинні обкладатися за однаковими правилами. Ще, наприклад, при виплаті пенсії з недержавного пенсійного фонду або страхової виплати за накопичувальним довгостроковим страхуванням життя просто утримується податок з 60 % від суми виплати, і навіть не розглядається, які вклади були зроблені і чи був використаний податковий кредит [4].

Майже повна відсутність в українському податковому законодавстві різноманітних стимулів та заохочень для подібної діяльності відлякує потенційних інвесторів. Наша не надто приваблива податкова система програє конкуренцію навіть найближчим сусідам. Які б закони Мінфін не прийняв при реформуванні податкової системи у 2021 році, всі зусилля можуть стати марними. Головна причина в тому, що потенційний інвестор буде постійно опинятися в умовах фінансової несправедливості і нестабільного оподаткування його доходів. Це, звісно, не є вирішальним фактором при виборі країни для інвестування, але він безперечно є позитивним сигналом від країни, яка бажає залучити інвестиції, як внутрішніх так і зовнішніх інвесторів.

Перелік посилань:

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 25.04.2020).
2. Налоги в мире. *Мировые налоговые системы* : веб-сайт. URL: <http://worldtaxes.ru/nalogi-v-mire> (дата звернення: 25.04.2020).
3. Налог на добавленную стоимость. Википедия : веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Налог_на_добавленную_стоимость (дата звернення: 23.04.2020).
4. Оподаткування операцій пов'язаних із страхуванням. *Вісник. Офіційно про податки* : веб-сайт. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6154> (дата звернення: 25.04.2020).